

talu nameću se ekonomske i pravne zapreke i nesigurnost oplodnje kapitala, kako da ih savladamo? Kako kapitalnu industrijsku baštinu „Agrokomerc“ desetkovanu u političkim igrama bez granica, zamijeniti drugom i novom ekonomskom snagom i učiniti dostupno dobronamjernim investitorima, posebno onih u dijaspori? Općinska administracija je skupa i neučinkovita, kako je smanjiti i poboljšati?

Na izazov političke, ekonomske i socijalne situacije, u smušenom i kokuznom vremenu nova općinska vlast zasula je kladuški gospodarski prostor snažnim paketom mjera kako bi razbila prepreke i ulila nadu u bolje sutra, primjerice potaknula zamajac svakog razvoja – entuzijizam, akcioni program pokretanja poduzetništva: program primarne proizvodnje; prehrambene industrije, građevinarstvo, poljoprivreda, vađenje ruda i kamena, prerađivačka industrija, a sve u cilju otvaranja novih radnih mjesta.

U prvoj godini mandata otvoreni su razvojni projekti: Četkara u Vidovskoj, Azil za pse, Javna kuhinja (do danas nije u funkciji), Poljoprivredna apoteka, Alatuša, projekt CEBB II za dvadeset stambenih jedinica, benzinska pumpa (unajmljena)...

U ovim poslovnim jedinicama Javnog preduzeća „Komunalije“ zaposlenje je našlo preko 120 nezaposlenih. Nakon višegodišnjeg zastoja u komunikaciji zbog propalog projekta „Agrofenix“ uspostavljen je most između kladuške poslovne dijaspore i poslovnog svijeta u zavičaju. Projekt „Pokretanje razvojnih aktivnosti općine Velika Kladuša“ u saradnji sa dijasporom realiziraće se u okviru projekta „Dijaspora za razvoj (DUD)* u „Alatuši“ d. o. o.

Interes stranog kapitala za ulazak u kladuško poslovno

područje prisutan je netom po svršetku ratnih sukoba u našoj zemlji, ali on se udaljio od onih koji bi doveli do ekonomske renesanse.

Razlog je prost: izostala je jasna tranzicija državnog kapitala i reforme koje bi poslovno okruženje učinile privlačno ulagačima. Ključni ekonomski izazov s kojim se suočava Velika Kladuša je kako otvoriti ekonomiju spram investicijama privatnog kapitala koji treba predvoditi rast gospodarstva. Zbog pohlepe i neodgovornosti narodne vlasti u punom kapacitetu, opetovano birana u poraću, reforme su zapele već na početku. Bio je to kraj početka pregalaštva lučonoša promjena, nejasnoća politike za poreske odluke, preveliki parafiskalni nameti, to su ključni razlozi zašto ni jedan stepen političke i socijalno – ekonomske organiziranosti u općini nije uspio dovoljno brzo da uđe u razdoblje razvojnog modela. Da bi se krenulo novim učinkovitim putem rasta sve razine vlasti, od države do općine, valja popraviti investicijsku klimu, prije svega smanjiti doprinose i parafiskalne namete i usvojiti efikasnu strategiju privlačenja stranih investicija, sprovesti reforme u javnom sektoru rada, uspostaviti učinkovitu javnu upravu i predvidljivu

poresku politiku, e da bi i organi kladuške vlasti predstavili investicijske mogućnosti potencijalnim ulagačima, posebno u dijaspori. Investicije u nova radna mjesta zapravo su jedine prave mjere. Vrijedno je otvoriti svaki obrt, radnju, dućan, svaki mali obiteljski biznis. To je jedini ispravan put da Velika Kladuša stane na zelenu granu.

Razvojni model koji se oslanja na poljoprivredu također je strateško pitanje. Kladuški vlastodršci trebali bi se centrirati na oživljavanje poljoprivrede i sela (biljna proizvodnja, animalana, ruralni razvoj), te investicije u poljoprivredna gazdinstva organske proizvodnje na novim javno – privatnim partnerstvom. Udruga poljoprivrednika nemoćna je da bilo šta pokrene, a Velikoj Kladuši potrebana je strategija za razvoj poljoprivrede, a reforme koje bi je ojačale ne postoje. Razvoj poljoprivrede ne može se temeljiti na modelu da poljoprivrednici svake godine dobijaju općinske, kantonalne i federalne poticaje (subvencije), plavi dizel i garantovanu cijenu otkupa. Uz ove, svakako neophodne mjere moraju se uraditi i inovacije u poljoprivredi*, bez kojih se neće moći biti konkurentan ni u BiH, Hrvatskoj i Srbiji, a kamo li u Austriji, Sloveniji i

Njemačkoj.

Parafiskalni neporezni prihodi ili reketarenje (name major constraint to growth)* su naknade koje poslovni sustavi i građani plaćaju za korištenje određenih dobara i usluga. Ovaj namet plaća se još jednom, ono što je već plaćeno kroz porez. Svrha parafiskalnih nameta nije punjenje javnog budžeta, to je neporezni izvor prihoda države, kantona, općine koji poslovni subjekti i građani plaćaju za korištenje dobara od općeg društvenog interesa, kao što su šume, vode, rudno blago. Kako ovi nameti nisu porez, u principu ne služe da se pune budžeti, ali se u našoj zemlji koriste kao paralelni budžetski prihod.

Uzroci ovog reketarenja su brojni, ali se u suštini svodi na potrebu budžetskih institucija za dodatnim sredstvima za kanton, općinu i koristi se kao budžetski prihod iz kojeg se, kako nema sustavne kontrole, financira skupa administracija i politika.

U slabom kladuškom gospodarstvu postoji neodložna potreba unapređenja poslovnog ozračja, ali i potreba poboljšanja uvjeta poslovanja poslovnih subjekata. Zato je pojednostavnjenje i smanjenje parafiskalnih nameta nužna za stvaranje povoljnog poslovnog okruženja kako bi se privatnom sektoru omogućio rast i pokrenuo ekonomski razvoj općine.

Velika Kladuša nema zajedničku dogovorenu strategiju razvoja općine, rast gospodarstva odvija se usporeno bez naglaska na privlačenje ulagača*. Valja nam izvršiti promjene i postaviti cijelu smjesu razrađenih poticajnih mjera i podražaja kojima se želi privući direktne investicije, općinski administrativni kapacitet treba biti na raspolaganju ulagačima od aktiviranja do završetka njihovih poslovnih projekata.

Stavka	2012		2016		2017	
	Kladuša	Cazin	Kladuša	Cazin	Kladuša	Cazin
Budžet (000) KM						
Ukupan iznos	8,048	18,073	12,767	15,248	9,527	16,704
Porezni prihodi	5,567	10,248	6,450	9,386	6,614	9,442
Neporezni prihodi	2,312	4,167	2,902	3,047	2,506	2,469
Tekući grantovi	-	1,255	0,012	1,101	0,225	1,601
Kapitalni grantovi	-	0,291	0,073	-	0,060	-
Kapitalni primici	-	1,791	-	-	-	1,300
Prenijeta gotovina	0,123	-	1,102	-	-	-
Rashodi						
Tekući izdaci	4,263	13,320	5,895	13,792	7,574	12,101
Plaće i naknade	2,840	3,990	2,637	4,126	2,725	3,789
Tekući grantovi	1,876	4,367	1,498	3,602	3,122	3,840
Kapitalni grantovi	0,086	2,546	0,015	3,730	0,149	-
Kapitalni izdaci	-	3,269	2,400	2,176	0,135	4,804
Predhodne obaveze	4,359	1,350	0,482	0,700	0,505	-
Grantovi pojedincima	0,632	0,876	0,591	-	0,594	0,883
Grant. neprof. org.	-	1,646	0,295	1,055	0,801	1,402
Sub. javnim pred.	-	0,440	0,020	0,265	1,296	0,385
Izvor: Naerti i izvršenja budžeta prema službenim aktima na portalima						
Za 2007. godinu						
			Velika Kladuša	Cazin		
Porezni prihodi u (000) KM			3,846	7,349		
Neporezni prihodi			1,965	1,555		

nastavak na narednoj strani